

Genrepedagogik i praktiken inom vuxenutbildning- möjligheter till empowerment?

**Symposium 2012
2012 10 05**

Genrepedagogik i praktiken inom vuxenutbildning

- Vilka genrer skriver eleverna i den gymnasiala vuxenutbildningen och hur väl lyckas de med sina uppgifter?
- Ger genrepedagogiken större möjligheter till empowerment?
- Två magisteruppsatser där genreanalytiska modeller och även SIOP använts i gymnasiala komvuxkurser.

saga.ostmar@mdh.se

lärarutbildare på Mälardalens högskola

komvuxlärare sva, sv, fr Åsö vux i Stockholm

monica.lindvall@andrasprak.su.se

projektledare med ansvar för
gymnasieskolan & vuxenutbildningen på NC

komvuxlärare sva, sv, en Åsö vux i Stockholm

Genrer i Sva A & B

Kursplaner & betygskriterier 2001

- *vilja och kunna använda det svenska språket för muntlig och skriftlig kommunikation i olika situationer [...]*
- *ha ett rikt och varierat ordförråd [...]*
- *ha utvecklat skrivandet [...] som ett redskap i studier och kommande arbetsliv*

Genrer i Sva 1, 2 & 3

Gy 11 (Vux 12)

Syftesformuleringar

- *[...] utveckla ett varierat och nyanserat språk*
- *Förmåga att kommunicera i tal och skrift och anpassa språket till ämne, syfte, situation och mottagare.*
- *Förmåga att reflektera över texter av olika slag.*
- *[...] förmåga att reflektera över språkanvändning*

(s. 182)

Genrer i Sva 1

Gy 11 (Vux 12)

Centralt innehåll

- **Sva 1:**

Strategier för att skriva olika typer av texter som är anpassade efter ämne, syfte, situation och mottagare. Textbyggnad, textmönster och språkliga drag i framför allt berättande, beskrivande och argumenterande texter.

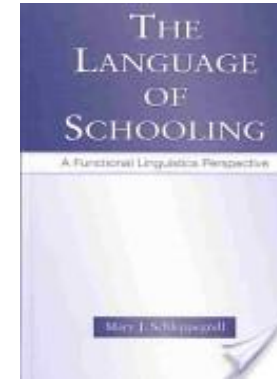
(s. 183)

Genrepedagogiken i teorin

- Lärande sker i interaktion, att få pröva och upptäcka tillsammans med andra och med stöttning (Vygostkij, 1999)
- Systemisk-funktionell lingvistik (SFL) (Halliday, 1985)
- *“En socialt inriktad process som sker i ett visst syfte och i vissa steg”* (Martin, 1984)

Genrepedagogiken i praktiken

- *The language of schooling*
(Schleppegrell, M.J., 2004)

- *Stärk språket, stärk lärandet* (Gibbons, P., 2006)
- *Lyft språket, lyft tänkandet* (Gibbons, P., 2010)
- *Låt språket bära – genrepedagogik i praktiken*
(Johansson, B. & Sandell Ring, A., 2012)

Genrer

- Alla texter har ett syfte.
- Alla texter (skrivna, talade, visuella) har vissa gemensamma/globala mönster för struktur och språkliga drag.
- Lärare kan utnyttja sin kunskap om dessa gemensamma mönster för att stötta elevers språkutveckling.

- Argumenterande text Sva A
- Ämnesval (viktigt): situationen för och kring tonåringar idag

Empowerment

- Cummins: I undervisningen ska elevernas olika kulturella bakgrund lyftas; eleverna blir kognitivt mottagliga för språket och för ny kunskap

Negotiating identities: Education for empowerment in a diverse society (Cummins -96)

- **Empowerment** = något som kan bidra till att förändringar sker hos eleven. Eleven ska få hjälp att bli stolt och stärkt i sin sociala verklighet för att sedan i samspel med lärare eller andra elever *lära sig, tänka nytt och ta till sig ny kunskap*
- Styrkan finns hos eleven, men framkommer i samspel med läraren eller en annan skicklig elev

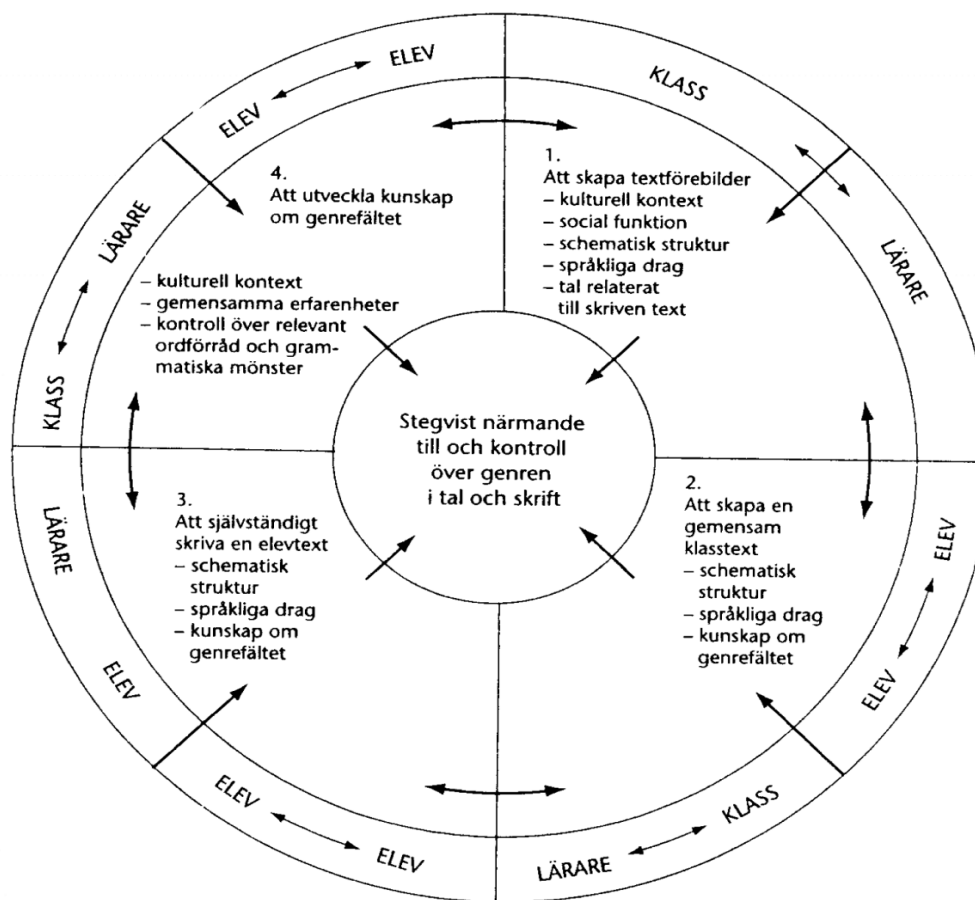
- Elevens tankar ska utmanas; de ska komma vidare i sin kunskaps- och språkutveckling.
- Läraren måste tänka både på den kognitiva *och* den språkliga nivån i undervisningen

Samtalet

- I samtalet utvecklas den sociokulturella kompetensen, viktigt att ge eleverna tillfällen att diskutera, lösa problem i smågrupper och använda språket i utforskande syfte.

se t.ex. Holmegaard & Wikström: *Språkutvecklande ämnesundervisning (2004)*

Cirkelmodellen: Kuyumcu (2004)

Inkongruenta uttryckssätt

- Att man använder en teknisk vokabulär och att man generaliserar och använder abstraherande, förtätande metaforer i form av nominaliseringar och utbyggda nominalgrupper som binds samman i relationella processer, exempelvis med prepositionsfraser eller innehållstäta verb.
- Ex: *Trots växande tonårskriminalitet försämras polisresurserna...*

Språkliga drag

- Att man visar modalitet och uttrycker attityder till synpunkter, sina egna och andras
- Att man markerar kontraster, klassificeringar eller kategoriseringar och logiska följder
- Att man använder konnektiver på ett effektivt sätt
- Att man resonerar i form av komplexa strukturer, t.ex. i passiv eller satskomplex

- Hur reagerade eleverna i gruppen med genrepedagogisk undervisning på det nya arbetssättet och vilka för- eller nackdelar kunde läraren se?

Stockholms
universitet

Making Content Comprehensible *for English Learners* THE SIOP® MODEL

THE
3
EDITION

PEARSON

ALLEN
AND
BACON

Jana Echevarría
MaryEllen Vogt · Deborah J. Short

SCIENTIFICALLY BASED · COMPREHENSIVE SDAIE COVERAGE

Observationslista för språkutvecklandeämnesundervisning: Sheltered Instruction Observation Protocol (SIOP)

Echevarria, Vogt, Short 2008

Observationsprotokollet består av följande områden:

- **Lektionsförberedelse**
- **Instruktioner**
- **Begripligt inflöde**
- **Strategier**
- **Interaktion**
- **Tillämpning**
- **Tillbakablick/Bedömning**

Delkursen: *Barn, kultur och fritidsverksamhet* (BKF1202)

I möten med pedagoger och elever inom kommunal vuxenutbildning är en vanlig reflektion att kursmål är svåra att uppnå, inte på grund av kunskapsbrister i själva ämnet utan snarare på grund av språkliga brister.

Vilka språkhinder kan försvåra för eleverna att nå ämnesmålen?

Vilken genre?

- Uppgift:
Reflektera kring barnverksamhet, kultur och fritidsaktiviteter för barn. Vilka faktorer påverkar dessa verksamheter enligt dig? Motivera och exemplifiera. Beskriv hur olika områden skiljer sig åt och vilka faktorer som bidrar till dessa skillnader. Vad lärde du dig under grupparbetet och de andra gruppernas redovisningar? Peka på sådant som gjorde särskilt intryck på dig!
- Underlag för uppgiften: den egna gruppens arbete & redovisning, övriga gruppers redovisningar, diskussioner i klassrummet & läromedelsfakta

Konsekvenser för min egen undervisning i sva

- Kontext
- Elevernas egen erfarenhet & lära nytt
- Språk- och ämnesutveckling
- Cirkelmodellen

Klassrumsarbete med vuxna- inspirerat av SIOP & cirkelmodellen

Svenska som andraspråk 1

Centralt innehåll:

*Textuppbyggnad, textmönster och språkliga drag
[...] Läsning och samtal om modern
skönlitteratur författad av såväl kvinnor som
män som ger inblick i olika kulturer,
allmänmänskliga teman och svenska
referensramar. (Gy 11 s.183-184)*

Klassrumsarbete med vuxna- inspirerat av SIOP & cirkelmodellen

- Romaner & författare = kontext
- Läsning, vokabulär, muntligt & skriftligt språk
- Ämnesmål & språkmål
- **Fas 1 cirkelmodellen:** referat, språkliga drag, ordlista, intervju med Åsa Larsson

Klassrumsarbete med vuxna- inspirerat av SIOP & cirkelmodellen

- **Fas 2 cirkelmodellen:** ~~att skapa en gemensam text~~
- **Fas 2 i modifierad cirkelmodell:** att skapa en gemensam tankekarta för att få textens struktur & nyckelvokabulär & att skapa en gemensam lista med "strukturord"
- 1.ordlista 2.konnektiver 3.tankekarta

Struktur/konnektiver

- **Författaren Åsa Larsson intervjuas som "veckans gäst" i programmet "Sverige!" på Svt Play i del 13 (2012-04-14).**
- **Hon berättar först/i början/inledningsvis/till att börja med...**
- **Sen berättar hon om huvudpersonen i romanerna...**
- **Hon pratar också om sin gudstro...**
- **En bit in i intervjun diskuterar hon sina föräldrar...**
- **Minuten därpå säger hon att...**
- **Efter en stund säger hon också att...**
- **Till sist/avslutningsvis/till slut/på slutet/slutligen/sist men inte minst säger hon att...**

Klassrumsarbete med vuxna- inspirerat av SIOP & cirkelmodellen

- **Fas 3 cirkelmodellen:** att självständigt skapa en text
- **Fas 2 cirkelmodellen:** att skapa en gemensam text
- **Fas 4 i cirkelmodellen:** att utveckla kunskaper om genren

- Meningsfull kontext
- Interaktion
- Informationsinhämtning och kunskapsutveckling gällande *både* genre/språk och ämne